7/2763

331

T.C.
ÇEVRE BAKANLIĞI
Çevre Koruma Genel Müdürlüğü

SAYI : B 19 0 ÇKG 0 09 00 01 / 5710 - 3351 - 12986
KONU: Van Gölü Kirliliğine İlişkin Önerge

24 KASIM 2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 06.11.2000 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/2763-7156/18157 sayılı yazınız.

İlgi yazıda Van Milletvekili Sayın Maliki Ejder Arvas tarafından 27.10.2000 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen soru önergesinde Van Gölü ve Havzası ile ilgili Bakanlığımızın çalışmaları hakkında bilgi istenmektedir.

SORU 1- Van Gölünün kirlenmesi ile ilgili araştırma ve çalışmalar var mıdır ? Varsa nelerdir ?

Van Gölü ve çevresini kirleten başlıca unsurlardan birisi de bölgede alt yapı eksikliğinden doğan atık sular ve katı atık sorunudur. Van Gölü çevresindeki (Van, Edremit, Erciş, Ahlat, Adilcevaz, Tatvan, Gevaş) Belediyelerinden sadece Van iline ait arıtma tesisinin %40'ı tamamlanmıştır. Ayrıca İller Bankası tarafından yapılan Erciş ve Muradiye Belediyelerine ait atıksu arıtma tesisleri ise 2000-2001 yılları arasında hizmete girecektir.

Ülkemizin en büyük gölü olan Van Gölü'nde, su seviye artışından dolayı göl çevresinde ekolojik ve ekonomik yönden zararlar meydana gelmiştir. Bu nedenle, göl su seviyesinin yükselme nedenlerinin araştırılarak yörede meydana gelen olumsuzlukların giderilmesi ve uzun vadede ekolojik ve ekonomik değerlerin havza bazında koruma-kullanma dengesi çerçevesinde korunması amacıyla Bakanlığımız tarafından 1997 yılında **"Van Gölü Havza Koruma Planı Projesi"** başlatılmıştır. Ancak, projenin ihale edildiği firmaca teknik şartnamede belirlenen hedef doğrultusunda havza koruma planı ve koruma-kullanma programı oluşturulamadığından proje iptal edilmiş olup, hukuki işlemler devam etmektedir.

Hukuki süreç tamamlandıktan sonra çalışmanın yeniden başlatılması planlanmaktadır.

SORU 2- Van Gölünün Doğal güzelliğinin korunması için tedbir alınıyor mu ? Alınıyor ise nelerdir?

Sulak alanların korunmasını amaçlayan Ramsar (Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması) Sözleşmesi 30 Aralık 1993 tarihinde T.B.M.M.'nce kabul edilerek Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanmış ve 17.05.1994 tarih ve 21937 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşme listesine ülkemiz bugüne kadar 9 sulak alanını dahil ederek sözleşme kapsamında koruma altına almıştır. Ancak Sözleşmenin 3. Maddesi, taraf ülkeleri ülke sınırlarındaki ulusal ve uluslararası öneme sahip tüm sulak alanlarını korumak ve akılcı kullanımlarını sağlamakla yükümlü kılmaktadır.

Van Gölü Türkiye'nin en büyük sodalı gölüdür. Van Gölü irili ufaklı adaları ile kıyılarında bulunan Ahlat Sazlıkları, Dönemeç Deltası, Karasu Deltası, Bendimahi Deltası ve

gölün kuzeyinde sazlarla kaplı bir tatlı su gölü olan Nurşun Gölü'nün barındırdığı yaban hayatı ve ekosistem çeşitliliği açısından ülkemizin uluslararası öneme sahip sulak alanlar içerisinde yer almakta olup, Ramsar Sözleşmesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Van Gölü'nün çok geniş alan kaplamasının yanı sıra, göl kıyılarının gerek yerleşim gerekse diğer kullanımlara açık olması nedeni ile alanın tamamının Ramsar Sözleşmesi listesine dahil edilmesi mümkün görülmemektedir. Van Gölü'nün çevre sorunlarının belirlenmesi, çözüm önerilerinin getirilmesi ve koruma önceliklerinin belirlenmesi amacı ile Bakanlığımızca Ağustos 2000 tarihinde alanda bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu inceleme sırasında Van Gölü'nün kuzey doğusunda Bendimahi (Alaçay) Çayının göle döküldüğü yerde oluşmuş, tatlı su gölcükleri, sazlık, sulak çayırlık ve tuzlu bataklık alanlardan oluşan Bendimahi Deltası Ramsar Sözleşmesi kapsamında değerlendirilmiştir. Değerlendirme neticesinde alanın Ramsar Sözleşmesi listesine dahil edilmesine karar verilmiştir.

Bu amaçla, Bakanlığımız uzmanlarınca Ekim 2000 tarihinde alanda ikinci bir inceleme yapılmış ve alan sınırları belirlenmiştir. Bendimahi Deltasının Ramsar Sözleşmesi listesine dahil edilmesi yönündeki resmi prosedür devam etmektedir.

Ayrıca, İnci Kefali Dünyada bir tek Van Gölünde bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler gereği bazı yükümlülükleri bulunmaktadır.

İnci Kefalinin yumurtlama alanı olarak kullandığı bazı akarsularımızda sulama amacıyla su alınması neticesinde akarsularımız kurutulmakta, balık ve yumurtaları ölmektedir. Bakanlığımız bu konuda İnci Kefali neslinin devamının sağlanması halkın bilinçlendirilmesi kapsamında bir proje önermeyi ve bir eylem planı oluşturmayı planlamaktadır.

Bern Sözleşmesi Tür Listesine dahil etme çalışmaları kapsamında DSİ ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığıyla ve bu konuda araştırmalar yapmakta olan Yüzüncü Yıl Üniversitesi ile gerekli çalışmalar yapılacaktır.

SORU 3- Van Gölü Havzasının korunması ve araştırılması için çalışmalar nelerdir ?

Bakanlığımızca hazırlanan **"Van Gölü Çevresi Atıksu Arıtma Projesi"** ile söz konusu belediyeler dışında kalan fakat Van gölünü direkt kirlilikle tehdit eden diğer belediyelere ait atıksu arıtma tesislerinin yaptırılması amaçlanmaktadır. Projenin toplam bedeli 9,92 milyon ABD Doları olup projenin fizibilite ve yatırım aşamalarını gerçekleştirilebilmesi için gerekli finans kaynağı bulma çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, yine Bakanlığımızca hazırlanan **"Van Gölü Çevresi Katı Atık Bertarafı Projesi"** ile Van merkez, Adilcevaz, Tatvan, Ahlat, Erciş, Muradiye ve Gevaş Belediyelerin katı atık yönetim sorununun çözülmesi ve Van Gölü çevresinde bulunan düzensiz depolama sahalarının rehabilitasyonunun yapılması amaçlanmaktadır. Tahmini olarak 25 milyon ABD Doları olan fizibilite ve yatırım projesinin gerçekleştirilmesi için finans kaynağı bulma çalışmaları devam etmektedir.

SORU 4- Van Gölü Havzasından yararlanma yöntemleri araştırıldı mı ?

Bakanlığımız tarafından 1997 yılından başlatılmış olan **"Van Gölü Havza Koruma Planı Projesi"** havzada koruma-kullanma dengesi çerçevesinde arazi kullanımlarını belirlemeyi ve özellikle göl seviyesindeki değişimlerin nedenlerinin araştırılmasını hedeflemiş ve DSİ, EİEİ gibi kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmalar sürdürülmüştür. Ancak 1. maddede belirtilen nedenlerle çalışma tamamlanamamıştır.

333

SORU 5- 2001 yılı bütçesinde Van Gölünün temizlenmesi ve korunması için ödenek ayrıldı mı ? Ayrılmadı ise neden ayrılmadı ?

"Van Gölü Havza Koruma Planı Projesi" 'nin hukuki süreci devam ettiğinden 2001 yılı bütçesinde herhangi bir ödenek ayrılamamıştır. Bu sürecin tamamlanmasından itibaren koruma planı çalışmalarının devam ettirilmesi düşünülmektedir.

"Van Gölü Çevresi Atıksu Arıtma Projesi" Projenin toplam bedeli 9,92 milyon ABD Doları olup projenin fizibilite ve yatırım aşamalarını gerçekleştirilebilmesi için gerekli finans kaynağı bulma çalışmaları devam etmektedir.

"Van Gölü Çevresi Katı Atık Bertarafı Projesi" Tahmini olarak 25 milyon ABD Doları olan fizibilite ve yatırım projesinin gerçekleştirilmesi için finans kaynağı bulma çalışmaları devam etmektedir.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Nami ÇAĞAN
Orman Bakanı
Çevre Bakanı V.